

Shuang Xuetao
Raudonio gatvė

Iš kinų kalbos vertė Indrė Balčikonytė-Huang

R A R A

Vilnius, 2023

OREIVIS

1

1979-aisiais, Li Mingči pirmą kartą besilankant Gao šeimos namuose, Gao Likuanas netvėrė pykčiu. Ne todėl, kad Mingči vilkėjo platėjančias kelnes ir juosėjo ryškiaspalvį diržą, nors tokia išvaizda, žinoma, galėjo būti visa ko pradžia. Svarbiausia buvo tai, kad Likuanas pažinojo Mingči nuo pat šio gimimo, kaip ir jo jaunesnius brolius Mingjao ir Mingminą, ir šešetą seserų, kurių ir vardus suminėti sunku. Štai tokia didžiulė šeimyna gyveno gretimame name, o dar toliau stovėjo 1967-aisiais pastatyta Raudonosios Vėliavos aikštė. Ją įrengė ir marmuru išklėjo dar japonai; kalbėta, kad akmenį jie atsigabenę iš Fusino karjero. Kai darbai buvo baigti, japonai aikštėje paleido pulką balandžių; kinai šiuos tą pačią dieną išgaudė ir, parsinešę namo, sudorojo. Kitą dieną japonai aikštėje vėl paleido balandžių, o paukščiams saugoti pastatė keletą šautuvais ginkluotų kareivių; taip kinai sužinojo, kad balandžius dera lesinti, o ne valgyti. Aikštę iš visų pusių supo japonų bankai ir įvairios kontoros. Japonams galiausiai pasitraukus, šie statiniai liko kinams. 1967-aisiais

marmuru grįstoje aikštėje buvo pastatyta Mao Zedongo statula. Vykstant darbams, balandžiai išsiskraidė ir daugiau niekada nebeprasirodė Raudonosios Vėliavos, kaip ją nuo to laiko imta vadinti, aikštėje – taip pramintoje dėl to, kad pirmininko statulos papėdėje buvo išrikiuota vorelė akmeninių kareivių, kurių priešakinis nešė vėjyje plazdančią vėliavą.

Li Mingči su šeimyna gyveno prie pat aikštės, o nuo Gao šeimos galinio lango juos teskyrė gatvė. Jų namas, taip pat japonų palikimas, buvo trisdešimt kelių kvadratinį metrų ploto, labai aukštų lubų, su puikiais langais ir sienomis. Tiek Gao, tiek Li namai buvo spaustuvės paskirti būstai, tačiau Mingči tėvas Li Džengdao savaime išigudrino įrengti antrą aukštą: jis tiesiog ore pakabino lentą, kuri padalijo namą į du aukštus, o sienoje įtaisė penketą laiptelių. Vienuolikos žmonių šeimoje moterys miegojo apačioje, o vyrai – viršuje, neblogai sugalvota.

Išskyrus Mingči aprangą, egzistavo dar viena svarbi priežastis, dėl kurios Likuanui šis buvo ne prie širdies: Mingči tėvas Džengdao kadaise dirbo Likuano pameistriu. Likuanas, vyriausiasis miesto spaustuvės technologas, buvo spausdinimo senoviniu metodu meistras; įvaldęs vieną būdą, jis perprato ir visus kitus – spaustuvėje neatsirasdavo tokios užduoties, kurios jis nebūtų galėjęs įveikti. Čia jį be galo gerbė – net spaustuvės direktorius, sutikęs Likuaną, iš pradžių pridedavo jam cigaretę ir tik tada pradėdavo kalbą apie reikalus. Gerbė jį ne tik už meistrystę, bet ir todėl, kad buvo senas partijos narys – į ją įstojęs dar 1936-aisiais. Tais laikais ji vadinta ne tiek komunistų, kiek pagrindžio partija. Kilęs jis buvo iš vargingos šeimos, todėl, vos aplinkinių paragintas, pasiryžo prisijungti prie pagrindžio ir ėmė slapta spausdinti jų skrajutes. Jo spausdintosios pranoko visas kitas: jų spalvos ilgainiui ne tik neišblukdavo, bet tarsi dar labiau pagyvėdavo. Pats Likuanas nebuvo lankęs mokyklos, bet spaustuvėje pramoko skaityti ir rašyti, o visai įgudęs ir skambesnę

frazę suregzdavo. Kartais jis prisidėdavo ir prie vyresnybės paruoštų propagandos šūkių – kad jie dar labiau įaudrintų. Vėliau vienas iš vadovų parašė jam laišką, kuriame gyrė sakydamas, kad tikra tiesa, jog kiekvienoje profesijoje iškyla aukščiausio lygio meistrų, štai yra talentų, kurie tiesiog gimę spausdinti skrajutes. Tais laikais ji vis dar vadino Jaunuoju Gao, o ne Meistru Gao, kaip vėliau. Per dvejus metus, kol spausdino skrajutes, Jaunajam Gao teko patupėti tiek Guomindano, tiek japonų kalėjime. Abu kartus buvo mušamas, bet japonai atseikėjo taip, kad jis apako viena akimi, tad išėjęs į laisvę gavo naują pravardę – Vienaakis Gao.

Po komunistų pergales pilietiniame kare Vienaakis Gao šiek tiek padžiūgavo, bet didelių pokyčių nepajuto: nors atėjo nauja tvarka, jis kaip ir anksčiau dirbo spaustuvėje. Tačiau tepraėjo kelios dienos ir jis savo kailiu patyrė, kad iš tiesų gyvena naujame pasaulyje: tas vadovas, kuris kadaise jam buvo parašęs laišką, tapo miesto vicemeru ir, vieną dieną jį prisiminęs, paskambino į spaustuvę pasiteirauti, ar joje tebedirba toks žmogus, o gal jis jau pasiaukojęs vardan revoliucijos. Jam buvo atsakyta, kad Gao sveikas ir gyvas, ir po senovei dirba spaustuvėje, tik praradęs vieną akį; anksčiau jis maišydavęs spalvas išpūtęs abi akis, dabar beliko viena, bet spalvos puikios kaip ir anksčiau. Tai išgirdęs, vicemerą pasiuntė žmones jo paimti, dar išpėjęs, kad anas nepamirštų pagiriamojo laiško. Po valandėlės pokalbio vicemerą susigražino laišką ir paskelbė siunčias Gao į kadrų mokyklą – vos po kelių mėnesių mokslų jis galėsias tapti spaustuvės direktoriaus pavaduotoju. Likuanas kaipmat ėmė atsikalbinėti: „Teturiu vieną akį, kaip čia atrodys? Be to, aš apskritai nesutvertas būti valdininku, jau nekalbant apie tai, kad nemoku pašnekėti, drebu vos išvydęs minią. Ne dėl postų dalyvavau revoliucijoje, o dabar, naujoje Kinijoje, aš ir taip laimingas, verčiau jau liksiu darbininku.“ Meras atšovė: „Akį praradai dėl revoliucijos, vadinasi, mes tau skolingi ir privalome atsilyginti. Esi šiek tiek raštingas, be to,

ir kilęs iš proletarų šeimos – tokios puikios progos nevalia praleisti. Nori nenori, rytoj pat prisistatysi į mokslus.“

Iš savivaldybės grįžęs lyg nesavas, Gao Likuanas pasikvietė pameistrį Li Džengdao į namus išgerti. Džengdao, pirmąkart išsiuošęs į meistro namus, su savimi atsinešė pusę kepto viščiuko ir butelį baigano degtinės. Suplėšę viščiuką į gabalėlius, juodu ėmė puotauti. Likuanas tarė:

– Džengdao, neblogas viščiukas, kur pirikai?

– Meistre, tokio nenupirksi, pats kepiu.

– Veltui lieji prakaitą spaustuvėje, atidaręs restoraną uždirbtum gražaus pinigų.

– Kad aš prie vieno viščiuko krapštausi pusdienį, iš restorano būtų vieni nuostoliai. Kitas reikalas – jus pavaišinti. Kitąkart iškepsiu jums triušį.

Likuanas liko patenkintas: šitas pameistrys mokėjo ne tik viščiuką iškepti, bet ir pakalbėti taip, kad kaskart nuteikdavo maloniai. Truktelėjęs gerą gurkšni degtinės, jis leidosi postringauti apie spausdinimo amatą. Džengdao klausėsi pakreipęs galvą į vieną pusę, protarpiais perduodamas meistrui geriausius vištienos kąsnelius. Likuanas, kuris sparčiai kilnojo taurelę, dabar prisiminė norėjęs išlieti širdį:

– Šiandien buvau savivaldybėje. Dar dabar širdy nemela.

– Kaip tai, Meistre? Spaustuvėje visi pašėlo, kai jūsų atėjo paimti. Net neužsiminėte, kad esate revoliucijos veteranas.

– O kokio velnio? Jei turi didelę smegeninę, visiems ir taip matyti. O jei tavo sėdimoji didelė, negi nusimausi kelnes, kad parodytum?

– Gerai sakote.

– Savivaldybės kiemelis andai priklausė japonams. Ten man ir išmušė akį. Ant sienų dar likę japoniškų užrašų, jų dorai neuždažė. Nenoriu į kadrų mokyklą, bet nieko nepadarysi, į mero nemalonę patekti nevalia. O vis dėlto, nors teturiu vienintelę akį, viską matau

kuo aiškiausiai: mane siųsti – tik laiko švaistymas. Išmesk žuvį ant kranto – ar toli nueis?

Tą vakarą jie lėbavo iki pusiaunakčio, todėl Džengdao liko nakvoti. Juodu sugulė į priešingas puses, surėmę pėdas. Likuanas taip griausmingai knarkė, kad Džengdao visą naktį nesudėjo bluosto. Kitą rytą jis pakilo su aušra ir, užplikęs Likuanui didelį dubenį arbatos, išėjo į darbą.

Paaiškėjo, kad Likuanas neklydo. Didi išmintis suvokti savo paties ribas. Išskyrus jį, kiti mokiniai grupėje sunkiai skaitė, o keliems reikšti mintis sekėsi dar prasčiau nei Likuanui. Jie šnekėjo tik sava tarme, ir kalbančiųjų, be jų pačių, daugiau niekas nesuprato. Vienas mokinyš buvo įnikęs į opiumą: vidury paskaitų, negavęs dūmo, jis griuvo ant žemės ir raitėsi tol, kol jo neišvežė namo. Nors Likuanas turėjo šiokių tokių fizinių trūkumų, bet apskritai buvo įspūdingo stoto: plačiapetis, kvadratinio žandikauliu. Ir nors iškalba nusileido dėstytojui, jei jau visai nebūdavo kur dėtis, visgi sugebėdavo suregzti kelis rišlius sakinius. Bendramokslius visa galva jis pranoko jau vien dėl to, kad jam kalbant buvo aišku, kur baigiasi viena mintis ir kur prasideda kita, likusiųjų pasisakymai priminė puodą pusrytinės košės.

Tačiau silpnoji Likuano vieta buvo pomėgis išgerti. Dešimt dienų per pirmąsias dvi paskaitų savaites jis buvo girtutėlis ir sutalžė du bendramokslius, kliuvo ir dėstytojai, kuri atėjo aiškintis. Tai buvo ne šiaip girto noras kibti į atlapus: Likuanas nuo mažens iš senųjų kovos meistrų Šiauriniame turguje buvo pramokęs keleto judesių, kitaip vargu ar būtų iš kalėjimo dukart ištrūkęs gyvas. Kad sumušė bendramokslius, tai menkniekis, bet tai dėstytojai teko pabuvoti Janane¹, todėl ji priklausė aukštesniam veteranų rangui nei Likuanas,

1 Miestas Kinijoje, Šaansi provincijoje. Per pilietinį karą, 1935–1947 m., buvo komunistų partijos būstinė. Janano laikotarpiu Mao išplėtojo partijos ideologiją, sustiprino asmeninę įtaką. Laikomas revoliucijos lopšiu. (Čia ir toliau – vert. past.)

tačiau blogiausia, kad ji dar buvo ir moteris. O jis, sugriebęs už plaukų, tempė ją per pusę koridoriaus, kol išplėšė gabalą skalpo. Besigydydama žaizdas, dėstytoja tą pačią naktį parašė laišką partijos viršesniesiems, paminėdama tai Taipingų revoliuciją, tai Spalio revoliuciją, tai Boksinkerų sukilimą, tai Janano ištaisymo judėjimą: šios kruvinos pamokos turėjo tvirtai įtikinti, kad net proletariato gretose pasitaiko niekšų, kuriuos reikia perauklėti iš esmės. Taip Likuanas, užsivertęs ant nugaros į ritinį susuktą patalynę ir užantyje nešinas raštu apie laikinai sustabdytus mokslus, sugrįžo į spaustuvę. Šįsyk niekas neatvyko jo paimti – pats parvažiavo miesto autobusu. Džengdao paėmė iš jo patalynę nieko neklausdamas. Tiesą sakant, meistro pomėgis išgerti Džengdao nebuvo jokia naujiena, ne paslaptis jam buvo ir tai, kad išgėrus Likuanui paniždavo kumščiai: keletą kartų kliuvo ir jam pačiam. Sykį bekilnojant taureles restorane meistras taip įsiaudrino, kad su visa kėde šveitė jį pro langą į gatvę. O juk tais laikais Likuanas dar buvo laisvas paukštis. Visiškai suprantama, kad uždarytas kadrų mokykloje naktį turėjo ištrūkti praskaidrinti slogučio ir nusitašęs prisivirti košės.

Džengdao buvo kilęs iš Šandongo. Namuose taip trūko maisto, kad bado išsekinti tėvai vargiai begalėjo paeiti. Jis vienas atkeliavo į Kinijos šiaurės rytus su maišeliu sėklų užantyje dirbti žemės. Kai 1940-aisiais ištvinusi upė užliejo jo plotelį, jis persikėlė į miestą. Pirmiausia įsidarbino skaitytų knygų knygyne: naktį miegojo čia pat, ant nuo vyrių nuimtų durų, o dieną tvarkė ir pardavinėjo knygas. Taip išmoko perskaityti kelis žodžius. Galiausiai, pakeitęs dar kelias darbo vietas, atsidūrė spaustuvėje. Palyginti su Likuanu, jis dar labiau nusipelnė proletaro vardo, tik jam neteko nei pakliūti į cypę, nei susirašinėti su miesto meru. Tačiau jis galėjo nemažai išgerti, o išgėręs nepridarydavo bėdų. Buvo sumanus ir miklus ir žinojo, kad laikai pasikeitė: nors jie tarsi patvinę vandenys nuplovė viską, kas buvo, po jų likusi dumblina žemė reiškė naujas galimybes.

Atėjus vakarui, Likuanas pagaliau prasižiojo:

– Džengdao, iškepk man ryt triušį.

– Gerai, vakare atnešiu.

– Vis nesuvaldau rankų. Prikūliau žmogų, todėl nebegalėjau toliau mokytis. Bet meras išsuko mano kailį, liepė apmąstyti savo elgesį ir grįžti kitą savaitę. Šitas reikalas nuvarys mane į kapus.

Džengdao nušluostė popieriaus pjaustiklį, įdėjo jį į įrankių dėžę ir tarė:

– O jei aš eičiau už jus?

Likuanas netvirtai pakilo iš vietos.

– Sutiktum?

– Man sunku matyti jus šitaip kenčiantį.

– Teks važiuoti visam mėnesiui. Kiauras dienas uždarytas klausysiesi apie Marksą ir Leniną. Vakare vartus rakina. Sugebėsi?

– Pamėginsiu. Jei nepavyks, atvažiuokit paimti manęs.

Likuanas nusispjovė ant žemės.

– Tvarka, liksiu skolingas. Ryt nueisiu į miesto tarybą ir sutvarksiu šitą reikalą. Iš kurios vietos Šandonge tu kilęs?

– Iš Li giminės kaimo Čunano apskrityje, Penglajuje. Mano motiną ir tėvą nužudė japonai.

Tai šiek tiek prasilenkė su tiesa. Džengdao tėvai numirė iš bado, bet jei japonai nebūtų užpuolę, jei nebūtų kilęs karas, jei vyrų nebūtų ėmę į kariuomenę ir konfiskavę grūdų, šie būtų prasimaitinę, todėl iš esmės tai nebuvo ir melas. Likuanas sugriebęs pakratė Džengdao ranką:

– Mano mielas pameistry, net jei aš vieną gražią dieną vesiu ir susilauksiu vaikų, tu vis tiek būsi man kaip šeima. Po rytojaus aš daugiau nekelsiu kojos pro miesto tarybos duris.

Džengdao buvo sujaudintas, bet kartu jautėsi truputėlį kaltas, todėl pasiryžo triušį iškepti dar skaniau. Spausti ranką buvo naujovė, Likuano išmoka kadru mokykloje.

Tad kai 1979-aisiais Mingči apsilankė jų namuose, Likuanas žinojo, kad tai Džengdao sūnus, net jei Jafeng nebūtų pasakiusi. Jis buvo iš akies trauktas tėvas: aukštas, lieso sudėjimo, ilgo kaklo, giliomis akiduobėmis, kaip koks vokietpalaikis. Pasisveikinęs Mingči išsitraukė nosinę ir pašluostęs kėdę atsisėdo taip, kad tik mažas baltų platėjančių kelnių kraštelis liėtųsi prie sėdynės. Likuanas tyliai mąstė: pažiūrėsim, ką dar sugalvosi, įžūlėli. Dvidešimt trejų metų amžiaus Jafeng dirbo transformatorių fabrike. Ji nebuvo gražuolė: akių obuoliai kiek išsprogę, o dantys taip išsišovę, kad stūmė viršutinę lūpą į priekį. Tačiau iš trijų Gao šeimos atžalų ji turėjo geriausiai pakabintą liežuvi. Nors buvo jaunutė, bet jei leisdavai jai užsivesti, ji, patogiai įsitaisiusi, galėjo pasimėgaudama taukšti valandų valandas. Ji sugebėjo taip užkalbėti mokytojai dantis, kad ši sutiko sukurpti jai pažymą apie ligą, todėl per Kultūrinę revoliuciją Jafeng nebuvo išsiųsta dirbti į kaimą – iškart po vidurinės mokyklos pateko į transformatorių fabriką. Per mėnesį uždirbdavo dvidešimt juanių, o ir darbo stažą už bendraamžius turėjo ilgesnį. Tačiau šią 1979-ųjų popietę Jafeng romiai sėdėjo Li Mingči pašonėje netardama nė žodžio. Ji bijojo tėvo ir, kaip su katinu susidūręs plunksnotis, žinojo, kad jokie gudravimai nepadės. Matant, kaip vyresnioji sesuo Jačun, sukdamasi po namus, įpila Mingči arbatos, jai dingtelėjo, jog ne veltui jos seserys: nepaisant įprastinių kivrūčių, sesuo lemiama akimirka visgi parodė jai šiek tiek pagarbos. Jafeng magėte magėjo išvardinti Mingči privalumus, bet, vos pamačiusi tankiai surauktus tėvo antakius, ji nurydavo žodžius.

Džengdao kadrų mokykloje iš tiesų praleido ištisą mėnesį. Likuanas po senovei mėgavosi viengungio gyvenimu: dieną eidavo į darbą, o vakarais lėbavo, visą varganą atlyginimą išleisdamas restoranuose. Likuanui patiko kelti vaišes, mat jis turėjo ilgą darbo stažą, o ir pareigas užėmė aukštas, todėl uždirbo daugiau nei kiti. Jis mėgo

šurmulį: po išgertuvių keliaudavo į viešąją pirtį išsiprausti, o paskui, kol jam prigulus ant oda mušto pirties gulto patarnautojas trindavo pėdas, taukšdavo ir iki išnaktų gerdavo stiprią arbatą. Po dešimties dienų jam kone iš galvos išgaravo, kad būta tokio Li Džengdao.

Praejus mėnesiui, Džengdao sugrįžo. Likuanas pastebėjo, kad šis pakeitęs šukuoseną: jo plaukai, ilgesni nei anksčiau, buvo skrupulingai sušukuoti, o anksčiau auginta barzdelė švariai nuskusta. Vilkėjo jis mėlyno dakrono Mao kostiumą. Grįžęs Džengdao nėrė tiesiai į spaustuvės direktoriaus kabinetą. Likuanas pagalvojo: „Kas manaisi esąs? Pramokai truputėlį amato, nuėjai į kelias paskaitas – ir jau kitas žmogus? Grįžęs mat bėga prisistatyti direktoriui, o ne pasirodyti savam meistriui. Persivilksi darbinius drabužius, va tada pasikalbėsime.“ Likuanas nė sapnuot nesapnavo, kad buvusiam pameistriui kone du ateinančius dešimtmečius nebeteks dėvėti darbininko uniformos. Pirmiausia jis tapo direktoriaus pavaduotoju Likuano ceche – prižiūrėjo gamybinės linijos tobulinimą ir šokinėjo aplink keletą rusų, o dar vėliau iškilo ir iki visos spaustuvės profesinės sąjungos pirmininko, atsakingo už ideologines reformas. Jis buvo judėjimų prieš korupciją, švaistūnišką elgesį ir kitas blogybes priešakyje, o kai imtasi dešiniųjų priešų, jis pirmasis surašė skundą prieš keletą senų spaustuvės meistrų, kurie vis dar spausdino senoviniu būdu. Prieš Kultūrinę revoliuciją jis jau buvo spaustuvės direktoriaus pavaduotojas – nė vienas Mao raštų rinktinės tomas mieste nebuvo išleistas be jo priežiūros. Dar jam teko keliauti po aplinkinius miestus, dalinantis patirtimi. Visa tai matydamas, Likuanas, galima sakyti, nesijautė nejaukiai. Gyvenime anksčiau ar vėliau paaiškėja, iš kokio molio nudrėbtas žmogus: net jei šitam Džengdao nebūtų pasitaikiusi tokia proga, jis vis tiek vieną dieną būtų tapęs svarbiu žmogumi. Likuanui atrodė, kad Džengdao visa galva aukščiau už jį jau vien dėl to, kad sakant kalbas jam niekada neprireikdavo užrašų – ir be jų jis kalbėjo puikiai, tiesą sakant, iš jo lūpų liete

liejosi pirmininko citatos. Be to, kaskart susitikus, Džengdao į jį vis dar kreipdavosi „Meistre“, o per šitiek politinių kampanijų Likuanas nė pirštu nepalietė. Jis neleido šiam vadinti jo direktoriumi: „Vadinkite mane Džengdao, – sakydavo jis, – juk be jūsų nebūtų ir manęs.“ Bent jau pasisotinęs nepamiršta puodo, maštė Likuanas. Bet prabėgo du dešimtmečiai, atėjo Kultūrinė revoliucija ir Li Džengdao buvo nuverstas. Tvirtė jam neteko tupėti, tualetų taip pat neklivuo šveisti – viso labo per kratas buvo išversti namai, šiek tiek pavežiotas po gatves, keletą kartų išstatytas „lėktuvu“ ir plikai nuskusta pusė galvos. Mao raštų rinktinių jam daugiau neleista spausdinti: vėl apsvilkęs darbininko uniformą, jis sugrįžo į senąjį cechą. Per tuos du dešimtmečius Likuanas vis dėlto dėl keleto dalykų būtų galėjęs papriekaištauti Džengdao. Visų pirma, šis be paliovos leido į pasaulį vaikus – iš viso susilaukė devynių. Be to, buvo taip pasinėręs į darbus, kad apsvaikavęs pamiršo, jog bamblius dar ir užauginti reikia. Devynetas kiauras dienas lakstė gatvėmis, apsiavę batais išdilusiais kulnais, vyresnieji prižiūrėjo mažuosius – tokia netvarka buvo stačiai nepadori. Antra, grįžęs iš kadru mokyklos, Džengdao taip ir neiškepė jam triušio, jis neištesėjo tą vakarą duoto pažado. Intuicija Likuanui kuždėjo, kad keptas triušis dar gardesnis už viščiuką, bet, net pralaukus dvidešimt metų, taip ir neteko jo paragauti. Trečia, Džengdao pasikorė su juo nepasitaręs. Gauti galą reikalas rimtas, o rimtus reikalus reikia spręsti pasitarus. Džengdao gi veikė niekam nepasakęs: vieną vakarą grįžo namo sumuštas, vieną po kito nuprausė visus devynis vaikus ir, užlipęs į antrą savo namų aukštą, pasikorė. Tiek metų buvo partijos kadras, o pasimirė nei šiaip, nei taip. Be to, prieš mirtį nieko neužsiminė Likuanui, tarsi nebūtų laikęs jo draugu – šis tai labai paėmė į širdį.

Likuanas gurkštelėjo arbatos, dėbtelėjo į savo žmoną Džao Suing ir pagaliau prabilo:

– Šeimininke, užkaišk makaronų.

Suing, kuri taip pat dirbo spaustuvėje, buvo ketveriais metais vyresnė už vyrą, vidutinės išvaizdos, žemaūgė, jos pėdos kadaise rištos, be to, ji kartą jau buvo ištekėjusi. Visa tai buvo ne bėda: Vienaakiui Likuanui ji laikyta tinkama partija. Pirmojoje santuokoje, vyrui staiga pasimirus, Suing liko bevaikė, bet nutekėjusi į Gao namus, ji kas trejus metus susilaukdavo kūdikio: pagimdė dvi dukras ir vieną sūnų. Likuanas liko patenkintas. Vienintelis keblumas, kad Suing buvo lėto būdo, o Likuanas, atvirksčiai, ūmus. Tatai paaiškėjo tik po vestuvių. Suing galėjo sugaišti pusę valandos keliaudama tarp dviejų elektros stulpų. Jei vienoje namo pusėje kiltų gaisras, kitoje ji toliau parptų ant įšilusio kango¹. Gamino ji skaniai, tačiau praeidavo kelios valandos, kol pirkiniai iš turgaus virsdavo patiekalais. Išalkęs Likuanas niršdavo, o per daug išgėręs atseikėdavo Suing ir kumščių. Tačiau iš to nebuvo jokios naudos: kol jis, išvelėjęs jai šonus, vis dar kunkuliudavo pykčiu, ši sušluodavo sudaužytus dubenis ir lazdeles ir, atsisėdusi ant taburetės, imdavo klausytis radijo, nepajudinama tarsi moteris generolė Mu Guiying. Vėliau Likuanas prisiminė senų laikų kapitalistus; jis mąstė, kad naujojoje Kinijoje turėjo būti pats sau šeimininkas, bet štai pateko į rankas šitai lėtapėdei – todėl ir praminė ją Šeimininke. Šeimininkė Suing pakilo nuo taburetės, iš virtuvės atsinešė medinę lentą tešlai kočioti ir, padėjusi ją ant kango krašto, vėl nukeliavo į virtuvę didelio aliuminio dubens, uždengto audeklo gabalu ir stipriai atsiduodančiu šarmu. „Šiandien virsiu koldūnus,“ – tarė ji. Likuanas nustėro. Šeimos išdas buvo Suing žinioje, toks jau šeimininkės darbas. Ji pasižymėjo taupumu. Jis nė nenumanė, kur žmona laiko taupomąją knygelę, žinojo tik tiek, kad ji turėjo įvyniojusi kiek smulkių pinigų nosinaitėje: kai jam paniždavo nusipirkti butelį, ji išvyniojusi įteikdavo vyrui nedidelę kupiūrą.

¹ Tradicinė šildoma mūrinė lova, paplitusi Šiaurės Kinijoje. Dieną ant didelio ploto mūrinės pakylos, sujungtos su krosnimi, vyksta šeimos gyvenimas, priimami svečiai; naktį, paklojus plonus čiužinius, ant kango miega visa šeima.

Sužinojus, kad šiandien vakarienei bus koldūnai (be kita ko, tam akivaizdžiai ruošiasi iš anksto), Likuaną apėmė prieštaringi jausmai. Viena vertus, jam atrodė, kad žmona neturėtų laikyti Mingči tokiu svarbiu svečiu: jei aplink jį nešokinės, jis pats, jeigu tik nors kiek žino savo vietą, susipras ir keliaus iš kur atėjęs. Kita vertus, koldūnai labai tiko prie stipresnių gėrimų. Taip besvarstydamas, Likuanas ištraukė nedidelį kvadratinį stalėlį ir pastatė kango viduryje.